

την θεωρήσαμε ως την πνευματικότερη μορφή των αναπαγωγικών τεχνών. Σε τέτοια υψηλά επαγγέλματα μπορεί να ανταποκριθεί μόνο εκείνος στον οποίο το πνευματικό στοιχείο ζει πραγματικά και είναι μέσα του η γνώση που απελευθερώνει το αίσθημα και την καλλιτεχνική δημιουργία.

Προβληματική της διευθύνσεως ορχήστρας

Διαίσθηση και κριτική παρατήρηση

Η ιδιότητα της δράσεως του μάεστρου έγκειται στο ότι συνδέει τη διαίσθηση με την κριτική παρατήρηση. Έτσι η χειρονομία του έχει διπλή λειτουργία: να παρουσιάσει το έργο και να οδηγήσει την ορχήστρα. Αυτό όμως σημαίνει: παρατήρηση και διόρθωση, προετοιμασία και διευκόλυνση, την απάλειψη των σφαλμάτων κατά τη διάρκεια της εκτελέσεως, την πρόληψη και διακοπή εσφαλμένων εξελίξεων. Ένα είδος εποπτεύουσας συνειδήσεως της ορχήστρας, ο διευθυντής πρέπει να παρατηρεί, να υποστηρίζει και να βοηθά. Μόνο αφού το επιτρέψει η πλήρης κυριαρχία του επί του έργου μπορεί η εκτέλεση να αποκτήσει το χαρακτήρα της τέλει ελλείψεως προσπάθειας.

Οι χειρονομίες πρέπει να επιδρούν κατά δύο τρόπους: να υποδεικνύουν τη μετρική ροή του έργου και να παρουσιάζουν τις εκφραστικές και διαμορφωτικές του δυνάμεις. Ως τρίτο πρέπει να ανυψώσουν στο μέγιστο μέτρο την ερμηνεία της οποίας προσδιορίζουν και την ποιότητα.

Ο δάσκαλος, στο ρόλο της ορχήστρας, κατά τη μελέτη

Ο δάσκαλος μαζί με την παρουσίαση των έργων πρέπει να κατανικήσει και τις δυσκολίες που προκύπτουν από την πράξη. Αν η χειρονομία του μαθητή έχει τη δύναμη να εκφράσει σαφώς το έργο, τότε πρέπει να αποκτήσει επιπλέον την ύψιστη δυνατότητα χειρισμού της ορχήστρας, δηλ. ο δάσκαλος ακολουθεί τον διευθύνοντα μαθητή με διαφό-

681091 Z

ρους τρόπους: 1. σαν μια ορχήστρα με προορατική ευαισθησία, τέτοια ώστε κάθε κίνηση του διευθυντή ακολουθείται με ιδανικό τρόπο (εδώ προκύπτει αμέσως διόρθωση των υπερβολών: κάθε υπερβολική χειρονομία εκδηλώνεται ως υπερβολικό αποτέλεσμα στην ορχήστρα). 2. σαν μια ορχήστρα μέσης ποιότητας η οποία ενεργεί ηλελημένα, αλλά έχει ανάγκη παροτρύνσεως (εδώ ο μάεστρος πρέπει να βοηθά συχνότερα π.χ. σε κλιμακώσεις και στη σωστή τους ανάπτυξη, στις αλλαγές tempo, στις εκφραστικές αποχρώσεις και στην αποσαφήνιση των ηχητικών μαζών). 3. σαν μια κακή, βαρετή ορχήστρα που ό,τι κάνει μόνη της είναι ανεπαρκές (εδώ εισάγονται παραστατικές και σκόπιμες κινήσεις, αν πρέπει ν' ανεβεί το βουλητικό στοιχείο στο διαισθητικό ζωντάναμα του έργου).

Η ευθύνη του αναδιοργανωτού μουσικού

Το μουσικό γεγονός είναι η ζωή αυτής της τέχνης, η διαχεομένη ήχηση η μοναδική αλήθεια του έργου της. Διόρθωση είναι δυνατή μόνο με την προληπτική γνώση, το λάθος που δεν έχει αποφευχθεί μπαίνει στη μορφή του έργου.

Η διδασκαλία λοιπόν πρέπει να αναπτύσσει την ετοιμότητα του πνεύματος, την ικανότητα του μαθητή για σκόπιμη προόραση. Λάθη, ανακρίβειες, αδυναμίες εκτελέσεως πρέπει να προβλέπονται και να εμποδίζονται από τον διευθύνοντα.

Η μέχρι τούδε πρακτική είχε ως προϋπόθεση το ότι αυτό το σπουδαιότατο κομμάτι της διευθύνσεως μπορεί να μαθευτεί μόνον ως συνέπεια εκτεταμένης δραστηριότητας. Αυτή η άκρως αντικαλιτεχνική γνώμη συνδέθηκε με χαροαρούμενο τρόπο μ' ένα είδος ευλογίας του θεού, η οποία σφράγισε με προκατάληψη τη διεύθυνση ως δώρο του θεού: «η διεύθυνση δε μαθαίνεται, ή έχει κανείς γεννηθεί γι' αυτήν ή δεν την μαθαίνει ποτέ». Εκείνο που δεν μπορεί κανείς να μάθει είναι η δύναμη της προσωπικότητας, το

681091 Z